

ASAF GAVRON

Osada na pahorku

První román z prostředí izraelských osad
na Západním břehu

PISTORIUS & OLSANSKA

Asaf Gavron

Osada na pahorku

ASAF GAVRON

Osada na pahorku

Z hebrejštiny přeložila
Magdaléna Křížová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2017

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním
Ministerstva kultury ČR,
Nadace Český literární fond
a Velvyslanectví Státu Izrael.

Copyright © 2014 by Assaf Gavron
Translation © Magdaléna Křížová, 2017

ISBN 978-80-7579-020-0 (PDF) ISBN
978-80-87855-81-2 (tištěná kniha)

Věnováno Hile, Gali a Maje

Prolog

Pole

Na počátku byla pole. Tenkrát ještě bydlel Otniel Asis v osadě Maale Chermeš a jen tak pro vlastní potěchu choval na dvorku před domkem kozu a pěstoval si na záhonku rukolu a třešňová rajčata. Kozu pořídil dětem, rukolu a rajčátka vysel pro svou ženu Ráchel, aby měla čerstvé do salátu. I viděl Otniel, že je to dobré, a protože ho zaměstnání účetního omrzelo, vyhlédl si pozemek patřící ještě k území osady, kde chtěl zkusit pěstovat zeleninu ve velkém. Jenomže jeho políčko sousedilo s vinohradem jiného osadníka, který ze zdejší révy vyráběl butikové víno a dodával ho na stoly telavivské restaurace Zlaté jablko a do dalších luxusních podniků – dokonce tvrdil, že má mezi odběrateli i pár sklípků v údolí francouzské řeky Dordogne a několik restaurací v Paříži. Vinař nad Otnielovými plány ohrnul nos a prohlásil, že má od obecního úřadu povolení vysadit právě na tomhle svahu novou vinici – zdejší prst, chladné podnebí v zimě a vlahé letní noci mají totiž mimořádně příznivý vliv na kvalitu hroznů a jedinečný terroir dodává vínu kulaté tělo a květinový buket.

Otniel tedy ustoupil a dál vyrážel na toulky po okolí, protože hluboce miloval krajinu země izraelské, stejně jako miloval samotou, modlitbu a chůzi. Poněvadž dal sbohem práci účetního, mohl si dovolit chodit zarostlý vousem a oblékat se už jen do zemědělských montérek. Šplhal roklinami podél bystrín a vykračoval si po vrcholcích pahorků, až jednoho dne dospěl na ladem ležící, nepřilíši kamenitý pahorek, kam nezasahoval olivový háj rolníků ze sousední arabské vesnice Harmiš. I pravil Otniel v srdci svém: „Zde se budou rozkládat má pole.“

A začal experimentovat s nejrůznějšími plodinami: vysadil okurky a rajčata, petržel a koriandr, cukety a baklažány, ředkvičky a hlávkový salát. Jenže rostliny sklápěly hlavu pod žářem slunečních paprsků, před zimními mrazíky oněměly úžasem a padaly hromadně za obět myším a želvám. Nakonec Otniel zakotvil u pěstování chřestu na venkovních záhonech a žampionů ve skleníku a samozřejmě se dál staral i o pár záhonků rukoly a cherry rajčátek, která jeho žena Ráchel a dcery Gitit a Dvora s oblibou zobaly místo slunečnicových semínek.

Mezitím zažádal oblastní radu o koncesi pro zemědělské podnikání na vybraném pozemku a také o souhlas umístit na pozemku přepravní

kontejner, který hodlal využívat jako skladiště a současně i jako kancelář. Vojenská správa je sice u podobných projektů vázána povinností vyčkat na schválení celostátních úřadů, výjimku však představují případy spadající pod legislativu z období britského mandátu, takže Otniel Asis prohlásil: „Jistěže z období mandátu, jak je libo, bratři Židé,“ a povolení bez průtahů získal, aniž se o tom celostátní úřady dozvěděly.

Přestěhoval na pahorek kozu a vzal si půjčku, aby mohl pořídit dalších pět kousků. Pravidelně je dojil a jejich lahodné mléko nosil v bandaskách domů, kde z něj s pomocí Ráchel zkoušel tlouct máslo a vyrábět sýr. Otnielovi se v zasnění zachvělo chřípí, když si představil, jak si tu časem postaví malou, ale moderně vybavenou rodinnou mlékárnu, a i tu révu si tady vysadí a začne vyrábět víno nesrovnatelně lepší než souseď s celým tím svým údolím Dordogne, jen ať pukne závistí!

Oddělení Světové sionistické organizace pro osídlování Izraele mu dalo podepsat smlouvu na připojení k dvacetikilowattovému generátoru a Otniel zažádal o stavební povolení pro strážní budku, protože Arabové z nedaleké vesnice Harmiš mu chodili krást z pole zeleninu. Otniel pak ještě několikrát hlídal pozemek sám, vyzbrojený vlastní pistolí značky Desert Eagle Mark VII. Většinu času ale přístřešek zel prázdnotou, protože o úrodu přišel Otniel jen jednou, načež s pár dalšími osadníky vyrazil do vesnice, kde ztropil povyk a střílel do vzduchu, aby si to příště vesničané raději dvakrát rozmysleli, než se vydají zase pytláčit.

Jedním z těch osadníků byl i Uzi Šimoni, zavalitý Žid s mohutným plnovousem, muž hluboce oddaný myšlence velkého Izraele a Otnielův spolužák z jeruzalémské ješivy u Merkaz ha-Ray, kde se soustřeďovala středoškolská mládež nábožensko-sionistického proudu – Otniel tam studoval až do chvíle, kdy se rozhodl opustit běžnou životní dráhu zbožného mládence a dobrovolně narukoval do elitního bojového oddílu izraelské armády. Šimoni promlouval Otnielovi do duše a přesvědčoval ho, aby na tom místě založil novou osadu. Otniel se té myšlence zprvu bránil, od úřadů totiž dostal povolení jen k zemědělskému podnikání a k postavení strážní budky.

„S tím si nedělej hlavu,“ pravil Šimoni.

„Ale kde chceš sehnat peníze na domy, stavbu a transport materiálu?“ zapochyboval Otniel.

„Jistý dobrý Žid z Miami chce přispět na bohuľibou věc,“ opáčil Šimoni.

Krátce předtím dospěl Otniel k rozhodnutí, že si v Maale Chermeš namísto provizorního bydlení v karavanu postaví zděný dům, jenomže narazil na odpor závistivého souseda, na zkorumpovaného advokáta realitní kanceláře a na houšť byrokratických předpisů, takže se celá záležitost neúnosně vlekla. Nakonec řekl své ženě Ráchel: „Ať se jdou všichni vycpat.“ Už měl po krk úmorného zápolení s úředním šimlem, omrzela ho ospalá maloměšťácká atmosféra osady Maale Chermeš a také už ho nebavilo chodit každý den na pole pěšky, dva kilometry tam a dva nazpátek. Zamíloval si ten pahorek vystavený čerstvým porывům větru i výhled na majestátní biblickou krajinu rozkládající se vůkol a zastesklo se mu po časech bohatýrského mládí: po dobrodružných výpravách do Hebronu a do Kirjat Arba, po návštěvách sinajské osady Jamit před jejím dramatickým vyklizením, po šabatech strávených v osadách sužovaných arabským terorem za první intifády, po bouřlivých demonstracích proti dohodám z Oslo, kde je ztloukly policejní obušky a páčila do nich vodní děla. Nakonec se rozhodl dát na Šimoniho naléhání a Šimoni odkudsi sehnal dva karavany o ploše dvaadvacet metrů čtverečních. Jeden z nich Otniel s pomocí šikovného svářeče propojil s přepravním kontejnerem, který mu sloužil jako skladiště a kancelář, a se strážní budkou a přestěhoval se tam i s manželkou a dětmi, zatímco Šimoni se s rodinou usadil v druhém karavanu. Pak se oba vypravili do Jeruzaléma na příslušný úřad, kde si nechali zaregistrovat sdružení s názvem Zemědělské družstvo Chermeš.

Poté přišla na řadu úprava přístupové cesty. Giora, brigádní velitel oblasti a Otnielův kamarád z dob společného působení v elitní výsádkářské jednotce, později tvrdil, že výstavbu nové komunikace nezaznamenal. Cesta z Maale Chermeš II, klesající prudce do vádí a poté stoupající na vrchol pahorku, prý nebyla z hlavní silnice vidět. To však Giorovi nebránilo zavolat známému z ministerstva veřejné infrastruktury a zakrátko

nechal odbor silniční správy umístit podél prašné cesty svodidla s ohledem na smrtelně nebezpečný charakter úseku, který šplhal strmě vzhůru nad hlubokým srázem.

Podle líčení brigádního velitele byl vývoj událostí následující: jedné zimní noci obdržel vysílačkou zprávu, že se na pozemku Asisova zemědělského družstva objevilo pět nových prefabrikovaných obytných buněk o ploše čtyřiadvaceti metrů čtverečních. Rozjel se tam obhlédnout situaci a na místě spatřil několik nákladních aut a karavanů. Podle vlastní výpovědi se mu však nepodařilo projet velitelským vozem až do cíle, protože mu cestu zahradili osadníci. Krátce nato se dostavil i předseda oblastní rady, došlo na slovní potyčky a vzápětí se sesypaly nadávky i na hlavu samotného brigádního velitele, který se spojil s civilní správou a dotázal se na další postup. Bylo mu řečeno, že obytné stavby nemají patřičné povolení, současně ale nebylo schváleno ani jejich odklizení. Vojáci proto jen naložili osadníky na armádní džípy, odvezli je pryč a v hlášení uvedli, že nelegální osada byla vyklizena. Druhý den ráno se osadníci vrátili a velitel brigády se věnoval naléhavějším záležitostem.

A tak byl pahorek obsazen a vyrostla na něm osada.

Zmíněných pět obytných buněk zapůjčil k pronájmu státní podnik Amidar s posvěcením ministerstva bytové výstavby, které jim díky kontaktům na ministerstvu zařídil předseda oblastní rady. Zima byla deštivá a chladná, přesto osadníky sužovali komáři. Chatrné provizorní příbytky osadníci opatřili dřevěnými dveřmi, do oken vsadili síť proti hmyzu, bagrem urovnali přístupové cesty, pěšiny vysypali šterkem a v jednom z karavanů zřídili synagogu (starší vybavení včetně zachovalého svatostánku se schránou na Tóru věnovala jeruzalémská synagoga, která modernizovala vnitřní zařízení a inventář, a samotné svitky Tóry přinesl neznámo odkud jeden z osadníků). V noci se po celodenní dřině střídali na hlídkách, obávali se totiž Arabů z blízké vesnice, kteří sledovali jejich počínání s podmráčenou nedůvěrou. Tekoucí voda ani pravidelné dodávky elektřiny nebyly k dispozici, a tak museli osadníci

vzít zavděk zrezivělou, prosakující mobilní cisternou a svítit si petrolejkami. Z hor se k nim čas od času připlížila hyena a s radostí jim kradla jídlo a oblečení. Častými návštěvníky byly i krysy a damani skalní.

Během prvních týdnů opustily osadu dvě rodiny. Asisovi a Šimoniovi však vytrvali a třetím, kdo přežil první zimu, byl Chilik Jisraeli, student politikologie, kterému táhlo na třicítku a jehož vyzáblou tvář zdobil knír a brýle s tenkými obroučkami. Chilik vyrůstal v Maale Chermeš, tamní usedlý maloměstský život ho ale omrzela a zatoužil po něčem dobrodružnějším, čím by naplnil ideál pionýrského osidlování země zaslíbené, a tak se s manželkou a dvěma dětmi nastěhoval do jednoho z karavanů. Ovšem jak se říká, kde jsou dva Židé, tam jsou tři názory – a kde jsou Židé tři, běda jen pomyslet. Chilik se Šimoniho zeptal, jak to vlastně dopadlo se slíbeným peněžitým darem od bohatého mecenáše z Miami, protože Šimoni sice zjevně investoval peníze do výstavby, nebylo však jasné, kdo dostává kolik a na co. Uzi Šimoni si Otnielovi dotčeně postěžoval, že „ten klučina je tu na moje pozvání, ale má tu drzost mě vyslyšet“. Otniel přikyvoval, ale když to později doma vyprávěl Ráchel, uvědomil si, že otázky toho klučiny jsou zřejmě namístě. A tak zašel za Šimonim a pokusil se z něj vypáčit kloudnou odpověď. Jak velký rozpočet mají vlastně k dispozici? Nešlo by z těch peněz pořídit silnější generátor? Anebo obehnat osadu bezpečnostním plotem? Zavést noční osvětlení? Šimoni jen zabručel, že se „o všechno postará“ a Otniel „může být klidný“. Otnielův klid byl ten tam.

Jednoho dne Šimoni vykoukl z auta a zavolał na Otniela a Chilika, že má dvě nové rodiny, které se nastěhují do prázdných karavanů. Překvapený Chilik se zeptal: „A co je to za rodiny? Kdo rozhodl, že je tady chceme, a podle jakých kritérií?“ Šimoni ho probodl pohledem, pohládl si hustý plnovous a řekl: „Chlapče, ještě chvíli mě budeš obtěžovat podobnými otázkami a můžeš si balit kufry.“

Od té chvíle byli Otniel a Chilik na jedné lodi. Když se pokusili přijít věcem na kloub, zjistili, že se nad finančním darem z Miami vznášá nemálo otazníků, a zmocnilo se jich podezření, že se Uzi při správě družstevní pokladny dopouští nekalých praktik. Otniel zuřil. Nebylo by to zdaleka poprvé, co se za svůj život setkal s korupcí, ale zpronevěřit

peníze určené na osidlování země zaslíbené? To překračuje všechny meze. Místo přímé konfrontace zvolil cestu zákulisního zatahání za nitky. Šimoni sice znal pár lidí na významných pozicích, ale Otniel měl v komunální politice také dost kontaktů a dobré vztahy pěstoval i s předsedou oblastní rady a s tajemníkem obecního úřadu v Maale Chermeš. Postupem času se mu podařilo Šimoniho odstříhnout od všech důležitých kruhů.

Jednoho rána se Otniel ve svém starém Renaultu Express vracel domů. Na silnici před vjezdem do osady se rozvaloval Šimoniho pes a drbal se za uchem.

„Ale ne! Proč? Copak to nevinné zvíře za něco může?“ křičel Šimoni, který vyběhl s ostatními před karavan, když uslyšel srdceryvné kňučení psa v posledním tažení.

„Vlítl mi přímo pod kola, neubrzdl jsem to,“ bránil se Otniel, který se pořád ještě nevzpamatoval z toho, co udělal.

„Nelži! Přejel jsi ho schválně! Nic ti neprovedl!“ Dvě malé Uziho dcery propukly v hlasité vzlyky. Uzi jim věnoval zdrcený pohled a pak se obrátil zpátky k Otnielovi. Z očí mu sršel hněv. „Nikdy bych nevěřil, že dojdeš až tak daleko, Otnieli. To se nezastavíš před ničím?“

Počáteční Otnielův šok postupně vystřídala zlost, která narůstala, čím víc ho Šimoni obviňoval. Nakonec se mu zahleděl zpřímá do očí a zeptal se: „Jak je to s tím hospodařením družstva, Uzi? Kam tečou peníze ze společné pokladny?“ Šimoni mu pohled opětoval, ale neřekl ani slovo. Jen vytáhl pistoli, nabil ji a jediným výstřelem ukončil psí trápení. „Jdeme,“ zavelel rodině, otočil se a zamířil domů. Nazítří se sbalil a pahorek v Samaří nadobro opustil. Ještě si stihl uplivnout a prohlásit, že Otniel a Chilik jsou „zlotřilejší než Kórach“.

A tak zůstaly na pahorku už jen dvě rodiny, které spojovala hluboká láska k zemi izraelské a také názor na povahu a způsob správy osady, avšak zoufale jim scházely finanční prostředky. Postupem času se však karta obrátila a usmálo se na ně štěstí. Tak jako má každý Izraelec, ať se usadí kdekoli, nárok na ozbrojenou ochranu a kolem jeho domova je vytyčena bezpečnostní zóna, kde se nesmí pohybovat žádní Arabové,

i tentokrát se po nějakém čase objevila armáda, aby chránila rodiny Asisových a Jisraeliových a tři prázdné karavany. A s armádou přišla i strážní budka, vodojem a generátor nesrovnatelně výkonnější, než byl ten malý, který jim předtím poskytla Židovská agentura. Otniel se obrátil na svého dobrého známého, brigádního velitele Gioru, a poprosil ho, jestli by pro něj ze starého kamarádství něco udělal – osadníkům by velice ulehčilo život, kdyby se mohli na generátor napojit a brát vodu z vodojemu. Giora na něj mrkl a pokývl: „Jasná věc, máš to mít.“

Oddělení Světové sionistické organizace pro osidlování Izraele se myšlenka zemědělského družstva zamlouvala – kdo by také mohl něco namítat proti chřestu, žampionům a vynikajícímu kozímu sýru a vůbec proti pionýrskému nadšení jako za starých časů? Úředníci z oddělení pro osidlování Izraele zpětně schválili rozšíření osady Maale Chermeš a Otnielův statek přičlenili do dohody o legalizaci nových sídel na Západním břehu, kde napříště figuroval pod názvem „Kozí farma Chermeš – jih“. Výměnou za to požadovali pouze vyklizení jednoho z karavanů, na což nakonec nedošlo, protože se do něj nastěhovala nová rodina, byť i ta po několika týdnech zase odešla.

A tak mohl státní podnik Amidar dodat osadníkům nové obytné buňky.

Což zase umožnilo izraelské poště otevřít nové výdejní místo.

Načež mohlo ministerstvo pro veřejnou infrastrukturu vydat pokyn odboru silniční správy, aby v době, kdy se v oblasti nepohybují inspektoři civilní správy, zajistil vyasfaltování alespoň části přístupové komunikace.

A ministerstvo zemědělství mohlo zapsat Otniela do evidence zemědělců a umožnit mu odběr vody k zavlažování za sníženou cenu.

A náměstek ministra financí pro rozpočet mohl dát bance Tfachot zelenou k poskytování hypoték na bytové jednotky v lokalitě, což s sebou automaticky neslo souhlas ministerstva bytové výstavby k vybudování infrastruktury, a bezpečnostní zóna bez Arabů tak mohla být opět rozšířena.

A organizace Amana, napojená na radikální osadnické hnutí Guš Emunim, mohla vstoupit do hry a chopit se iniciativy při určování kritérií pro zemědělské využití půdy.

Jednoho dne dokonce osada obdržela darem kombajn od německé křesťanské organizace, podporující myšlenku velkého Izraele.

Letecké snímky lokality, pořizené jistou levicovou nevládní organizací, vedly k řadě telefonátů z ministerstva obrany, ministerstva vnitra, ministerstva bytové výstavby a dokonce i ze samotného úřadu vlády. Kdo rozhodl o založení nové osady? Komu patří to území a o jaký typ vlastnictví se jedná? Jsou to pozemky ve státním vlastnictví, pozemky, na něž stát vznáší vlastnický nárok, nebo pozemky, jejichž status je předmětem přezkumu? Jde o soukromý pozemek, vyvlastněný z bezpečnostních důvodů, popřípadě o pozemek řádně odkoupený od palestinského majitele, či naopak je to soukromý palestinský pozemek, který řádně odkoupen nebyl? A pokud by skutečně šlo o soukromý pozemek v palestinském vlastnictví, jedná se o zemědělskou půdu, či nikoli? Je ten pozemek veden v katastrálních záznamech, existují o něm úřední záznamy z dob britského mandátu? A kdo vydal povolení, aby na něm vznikla nová osada? Byly dodrženy všechny předepsané úřední postupy, byl projekt nejprve předložen ke schválení příslušným orgánům, pod něž spadá územní plánování? A pakliže ano, získal všechna potřebná povolení? Čí jurisdikci nová osada podléhá? A co na to říká rozpočtový dozor? Jakého názoru je v této věci správce veřejného majetku? Co k tomu může říci koordinátor vládních aktivit na Západním břehu? A co si o věci myslí brigádní velitelé? Probíral to někdo se středoizraelským velitelstvím?

Otázky, samé otázky!

Všem se dostalo zdvořilého vysvětlení, že ona údajná „nová osada“ je ve skutečnosti pouhý zemědělský statek, spadající ne-li celý, tak z rozhodující části pod jurisdikci osady Maale Chermeš; v podstatě se jedná o rozšíření už existující osady, k čemuž není zapotřebí svolení celostátních úřadů jako při založení osady nové, není tedy důvod k obavám. Nakonec kolem čeho se strhl takový humbuk? Otniel Asis chtěl všehovšudy jen pěstovat žampiony, chřest a rukolu, aby si je tihleti salonní telavivští levičáci mohli nakrájet do salátu anebo si je dát k večeři podušené v páře jako přílohu k lososu – prosím vás, s tímhle nám dejte svátek. Přesto byla nová osada zmíněna ve výroční zprávě mírového hnutí Šalom achšav

a objevila se i na interaktivní mapě zpravodajského serveru *Ha-arec*. Inspektorát civilní správy následně zakročil a vydal příkaz zastavit veškeré práce na výstavbě bytových jednotek.

Výsledkem byla záplava telefonátů od nových zájemců, kteří se o osadě dozvěděli a chtěli se ke zdejší komunitě připojit.

A vzápětí i povolení vydané náměstkem ministra obrany pro záležitosti osad, aby byly na místo dopraveny další dvě prefabrikované obytné buňky státního podniku Amidar.

Následoval finanční příspěvek od odboru pro rozvoj venkovských samospráv ministerstva bytové výstavby.

A schválení rozpočtových prostředků od oblastní rady.

A do osady se stěhovaly další rodiny, bezdětné páry i mladí jednotlivci – jedni proto, že milovali izraelskou zem, druzí proto, že chtěli žít v lůně přírody a stranou hlučné civilizace, a další přilákala vidina nízkých životních nákladů. Všechno probíhalo naprosto transparentně – záznamy ze schůzí, kde se rozhodovalo o rozdělení parcel, byly vyvěšeny na informační tabuli před synagogou všem na očích –, avšak žádné oficiální vyhlášení nezaznělo. Čas od času se vynořily zvěsti o chystaném vyklizení osady anebo zahrozil prstem některý úřad, avšak na pahorku dál přicházely na svět děti, vládlo zde pionýrské nadšení a osada Maale Chermeš III se utěšeně rozrůstala.